

SOUHRN HLAVNÍCH POZNATKŮ

Demografický vývoj

V roce 2013 počet obyvatel Královéhradeckého kraje nadále klesal.

- Počet obyvatel kraje se začal snižovat v roce 2011 a meziročně klesl nejvíce za tři poslední roky, a to přirozenou měnou i stěhováním.
- Podíl městského obyvatelstva zůstává posledních dvacet let více než dvoutřetinový.
- Porodnost v kraji byla již třetím rokem nižší.
- Pátým rokem se meziročně snížil počet obyvatel kraje vlivem stěhování v okresech podél hranic s Polskem, nejvýraznější byl v okrese Rychnov nad Kněžnou.
- Podíl dětí narozených mimo manželství dosáhl v letech 2008 až 2013 nejvyšší hodnoty a mezi kraji byl na 5. místě.
- Obyvatelstvo kraje patří již k nejstarším, v roce 2013 dosáhl průměrný věk obyvatel hodnotou 42,0 roků již 1. místo mezi kraji, v kraji byl nejvyšší podíl seniorů a zároveň nejnižší podíl obyvatel ve věku 15–64 let.
- Index stáří se opět zvýšil, překročil významně republikový průměr i HI. město Prahu a postoupil na 2. příčku za Zlínským krajem.
- Příznivě se nadále vyvíjí ukazatel naděje dožití a dlouhodobě se pohybuje nad republikovým průměrem, v roce 2013 byla u mužů druhá a u žen pátá nejvyšší mezi kraji.
- Míra potratovosti poklesla v dlouhodobém vývoji na nejnižší hodnotu.
- Sňatečnost v časové řadě stále klesá, v roce 2013 byl uzavřen nejnižší počet sňatků v přepočtu na obyvatele. Rozvodovost byla poprvé vyšší než celorepublikový průměr.
- Projekce obyvatel do roku 2050 očekává snížení počtu obyvatel o desetinu s hodnotou nad hranicí půl milionu osob. Počty narozených vyšší nebudou, seniorů bude v populaci třetina.
- V kraji žije 5,3 % domácností ČR, jejich celkový čistý roční peněžní příjem na osobu byl pod celorepublikovým průměrem. Poklesl podíl domácností nízkopříjmových i těch s nejvyššími příjmy. Vzrostl podíl domácností s příjmy pod hranicí životního minima.

Sociální vývoj

Ekonomický a demografický vývoj se odráží v sociálních charakteristikách kraje; na trhu práce roste počet nezaměstnaných, míra ekonomické aktivity zaostává za průměrem ČR a roste počet příjemců sociálních dávek.

- Dlouhodobě roste počet ekonomicky neaktivních osob, klesá pracovní síla vlivem poklesu zaměstnaných osob, počty nezaměstnaných rostou.
- Míra ekonomické aktivity sice meziročně mírně vzrostla, ale dlouhodobě zůstává pod celorepublikovým průměrem. Míra zaměstnanosti stagnovala a za průměrem ČR zaostala o 1,5 procentního bodu.
- Z dlouhodobého hlediska je v kraji patrný posun zaměstnaných ze sektoru průmyslu a stavebnictví do sektoru služeb, podíl zaměstnaných v primárním sektoru kolísá, poslední tři roky stagnuje.
- Přes nárůst počtu nezaměstnaných osob v kraji, ukazatel podíl nezaměstnaných osob zůstává pod průměrem ČR, k 31. 12. 2013 dosáhl hodnoty 7,31 %, mezi kraji to byla pátá nejnižší příčka.
- Také počty dlouhodobě nezaměstnaných v kraji rostly, přesto jejich podíl na nezaměstnaných patřil v období 2008–2013 mezi kraji k nejnižším.
- Nejvyšší podíl nezaměstnaných osob vykazuje v kraji dlouhodobě okres Trutnov (8,99 %), nejnižší okres Rychnov nad Kněžnou (5,92 %).
- Úroveň mezd i mzdový medián řadí náš kraj na 8. příčku mezi kraji.
- V kraji bylo nejméně nemocensky pojištěných lidí za posledních pět let, v období 2008–2013 to byl druhý nejrychlejší úbytek pojištěnců mezi kraji.
- Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti se od roku 2008 snížil o téměř 40 % a mezi kraji to byl pokles nejvyšší.
- Zkrátila se průměrná doba trvání jednoho případu pracovní neschopnosti, jen u pracovních úrazů jejich průměrná doba meziročně vzrostla.
- Přibývá příjemců předčasných starobních důchodů, jejich podíl roste a je nad republikovým průměrem, nejvyšší je v okrese Náchod (39,4 %).

- Vlivem demografického vývoje v druhé polovině minulého desetiletí přetrvává nárůst dětí v mateřských školách, ten se začíná projevovat i na školách základních. Naopak střední školy navštěvovalo nejméně studentů za posledních deset let. Dlouhodobý pokles zájemců o vyšší odborné školy trvá, od roku 2011 se mírně snižuje i počet studentů vysokých škol po předchozím desetiletém růstu.
- Počet lékařů se meziročně snížil, přesto v přepočtu na 1 000 obyvatel zůstal nad republikovým průměrem.
- Přes plynulé snižování průměrné délky ošetrovací doby patří krajská hodnota (7,7 dne) k nejvyšším mezi kraji.
- Počet zjištěných trestných činů byl v posledních dvou letech nejnižší od roku 1992. V přepočtu na tisíc obyvatel to byl čtvrtý nejnižší počet mezi kraji, nejnižší kriminalita byla v okrese Rychnov nad Kněžnou.
- Počet dopravních nehod v kraji klesl poprvé od roku 2009. Nejvýrazněji klesl počet usmrcených v mezikrajském srovnání.

Ekonomický vývoj

Nejdůležitější makroekonomické ukazatele za rok 2012 ukazují na přetrvávající problémy v ekonomice kraje. Především stavebnictví patří mezi odvětví, jež se s důsledky recese vyrovnává nejpomaleji.

- V letech 2010 a 2011 došlo v kraji k oživení ekonomiky, ale předběžné výsledky HDP za rok 2012 ukazují na změnu ve vývoji. Regionální HDP klesl meziročně rychleji než v průměru za ČR, podíl kraje na HDP ČR se snížil a byl pátý nejnižší mezi kraji.
- I když se podíl primárního sektoru na tvorbě hrubé přidané hodnoty dlouhodobě snižoval, v letech 2011–2012 zaznamenal opětovný nárůst na úkor sektoru terciárního.
- Ve financování výzkumu a vývoje se zvýšil podíl sektoru podnikatelského.
- Rekordní počet udělených patentů přihlašovatelům z kraje.
- Nejvyšší podíl obyvatel nad 16 let nakupujících přes internet mezi kraji.
- Od roku 2007 převládá v kraji rostlinná výroba nad živočišnou.
- Chov hospodářských zvířat stagnoval.
- Rok 2013 byl úrodný na obiloviny, kterých se sklídilo o desetinu více.
- Produkce mléka se třetím rokem zvyšuje.
- V roce 2013 se zalesnilo nejvíce ploch.
- Díky fúzi některých průmyslových podniků převzala dominantní postavení v kraji výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení, která vyšší tržeb předběhla výrobu motorových vozidel.
- Stavebnictví patří mezi odvětví, které se s důsledky recese vyrovnává v kraji nejpomaleji. Stavební aktivita přepočtená na jednoho obyvatele kraje byla pod republikovým průměrem a nejnižší ze všech krajů.
- Meziroční propad vydaných stavebních povolení byl téměř pětínový a byl nejnižší od roku 2000. Obdobný pokles zaznamenaly počty zahájených i dokončených bytů v roce 2013. Zahájených bytů bylo nejméně a dokončených bytů byl druhý nejnižší počet v časové řadě od roku 1996.

Životní prostředí

Z hlediska životního prostředí patří Královéhradecký kraj k méně zatíženým.

- Orné půdy ubývá; více lesních pozemků.
- Ekologickému zemědělství se daří v podhorských a horských oblastech okresů Rychnov nad Kněžnou, Náchod a Trutnov. Podíl ekologicky obhospodařované půdy činí 8 %, počet ekofarem se ustálil na 212.
- Obhospodařovaná půda zabírá 85 % zemědělské půdy kraje.
- Vlivem zvyšujících se cen vodného a stočného klesá spotřeba vody v domácnostech a snížil se objem vyrobené vody.
- Emise hlavních znečišťujících látek klesaly, nejvíce u oxidu siřičitého.
- V odpadovém hospodářství patří kraj dlouhodobě k regionům s nejmenším zatížením. Produkce komunálního odpadu a podíl odděleně sbíraných složek byl po celé období na prvních třech místech mezi kraji.
- Výdaje na ochranu životního prostředí meziročně kolísají. V roce 2013 vzrostly o polovinu. Největší část investičních nákladů za posledních pět let byla určena na nakládání s odpadními vodami a nakládání s odpady. Také u neinvestičních nákladů tři čtvrtiny směřovaly na nakládání s odpady a pětina na nakládání s odpadními vodami.

Postavení Královéhradeckého kraje v rámci České republiky

Z hlediska geografického je Královéhradecký kraj velice rozmanitý, a tím je i do jisté míry dáno jeho postavení mezi ostatními kraji České republiky. Stabilitě kraje již z hlediska historie přispívá struktura průmyslu, zemědělství i služeb. Obyvatelstvo kraje podle věkového složení patří k nejstarším v republice a zvyšuje se podíl obyvatel nad 65 let na počtu dětí ve věku 0 až 14 let. Kladný přirozený přírůstek obyvatel byl poprvé zjištěn již v 1. čtvrtletí roku 2007 (poprvé v historii existence Královéhradeckého kraje, tj. od roku 2000) a tato tendence pokračovala do konce roku 2010. Od roku 2011 dochází k úbytku obyvatel i přirozenou měnou.

Královéhradecký kraj lze charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový s bohatě rozvinutým cestovním ruchem. V kraji se nachází úrodná Polabská nížina (202 m n.m.) s řekou Labe i nejvyšší pohoří a hora České republiky Krkonoše s vrcholem Sněžkou (1 602 m n.m.). Kraj tak má mezi kraji nejvyšší výškový rozdíl, tj. 1 400 m. Dalším významným pohořím jsou Orlické hory s nejvyšší horou Velká Deštná (1 115 m n.m.). Rozmanitá krajina a přírodní krásy jsou základem bohatého cestovního ruchu v kraji, který každoročně přivítá velké množství návštěvníků. V kraji se nacházejí i světoznámé lázně – Janské Lázně a zoologická zahrada se safari ZOO Dvůr Králové nad Labem. S pohořími také souvisí poloha kraje, který sousedí s Polskem v délce více než 200 km státní hranice, což podporuje rozvoj obchodu, příhraničního cestovního ruchu a přeshraniční spolupráce sousedících obcí.

Neměnná sídelní struktura již od roku 1995 představuje 448 obcí, z nichž k 31. 12. 2013 mělo 48 statut města a 10 statut městyse. Podíl městského obyvatelstva (statut měst) dosáhl celkem 67,0 %. Hlavním centrem kraje je statutární město Hradec Králové s 92 904 obyvateli, druhým největším městem s 30 808 obyvateli je město Trutnov, třetím Náchod s 20 417 obyvateli a následují města s méně než 20 tisíci obyvateli. Pět měst mělo méně než tisíc obyvatel. Průměrná rozloha obce je 1 062 ha a průměrný počet obyvatel v obci dosáhl 1 232 osob.

Rozlohou 4 759 km² zaujímá Královéhradecký kraj šest procent rozlohy České republiky a řadí se na 9. místo v pořadí krajů. K 31. 12. 2013 představovala zemědělská půda 58 % celkové rozlohy kraje, podíl orné půdy činil 40 % a lesy pokrývaly území z 31 %. Počtem 551 909 obyvatel se kraj podílí na obyvatelstvu celé republiky 5,3 %.

Od prosince 2006 je v kraji v provozu dálnice, která spojuje krajské město s Prahou a umožnila tak kvalitnější dopravní spojení a propojení na dálniční síť České republiky.

Statistická specifika kraje

- Na tvorbě HDP v České republice se kraj podílí zhruba čtyřmi procenty (4,5 % v roce 2012).
- Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele na úrovni 85,7 % republikového průměru (2012).
- V odvětvové struktuře hrubé přidané hodnoty kraje převažuje sektor služeb (51,8 % v roce 2012), následuje sekundér (43,8 % v roce 2012) a primární sektor tvořil 4,4 %.
- Průměrný věk obyvatel dosáhl ke konci roku 2013 již 42,0 let, u mužů 40,5 let, u žen 43,5 let a je dlouhodobě nad celorepublikovým průměrem (41,5 let) a nejvyšší mezi kraji.
- Nejnižší podíl obyvatel ve věku 15–64 let (66,7 %).
- Nejvyšší podíl obyvatel ve věku nad 65 let (18,4 %).
- Naděje dožití v našem kraji je dlouhodobě jedna z nejvyšších v České republice. V roce 2013 byla hodnota při narození u mužů 75,9 let a u žen 81,6 let, což bylo 2, resp. 5. místo mezi kraji.
- Vysoký počet a kapacita hromadných ubytovacích zařízení poskytl v roce 2013 třetí největší počet přenocování pro hosty mezi kraji po Hl. městě Praha a Karlovarském kraji.